

GAO-082005

Seat No. _____

M. Com. (Sem. II) Examination**March / April - 2019****MCOMC205 - Cost Accounting - I**

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 એક કંપનીની પડતર ખાતાવહીમાંથી નીચે દર્શાવેલ સામાન્ય ખાતાવહી 14
હવાલા ખાતું લેવામાં આવ્યું છે :
ઉ. જમા

વિગત	રૂ.	વિગત	રૂ.
પડતરના ન.નુ. ખાતે (વેચાણ)	3,00,000	શરૂઆતની બાકીઓ :	
આખરની બાકીઓ :		માલસામાન 35,000	
માલસામાન 36,500		ચાલુકામ 20,000	
ચાલુકામ 25,000		તૈયાર માલ 10,000	65,000
તૈયાર માલ 12,500	74,000	કાચા માલની ખરીદી	50,000
		કારખાના ખર્ચ	37,000
		વહીવટી ખર્ચ	10,000
		વેચાણ વિતરણ ખર્ચ	20,000
		મજૂરી ખર્ચ :	
		પ્રત્યક્ષ 60,000	
		પરોક્ષ 29,500	
		નિષ્ક્રિય સમય 1,500	
		વહીવટી 14,500	
		વેચાણ કમિશન 26,250	1,31,750
		પડતરના ન.નુ. ખાતે (નફો)	60,250
	3,74,000		3,74,000

વધારાની માહિતી નીચે મુજબ છે :

(1) ઉત્પાદન અંગે આપેલ માલ :

પ્રત્યક્ષ માલસામાન ..... રૂ. 42,500

પરચૂરણ માલસામાન ..... રૂ. 5,000

(2) માલસામાનનો સામાન્ય બગાડ ..... રૂ. 1,000

(3) પરોક્ષ ખર્ચની વસૂલાત :

કારખાના ખર્ચ પ્રત્યક્ષ મજૂરીના 120%

વહીવટી ખર્ચ રૂ. 25,000

વેચાણ ખર્ચ રૂ. 45,000

ઉપરની વિગતો પરથી પડતરની ખાતાવહીમાં જરૂરી નિયંત્રણ ખાતા બનાવી નફો કે નુકસાન શોધો તથા આખરનું કાર્યું સરવૈયું બનાવો.

અથવા

- 1 (અ) સંકલિત અને બિનસંકલિત હિસાબી પદ્ધતિ વચ્ચેનો તફાવત આપો. 7
- (બ) માલસામાન ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતામાં માલસામાનને લગતા કયા વ્યવહારો નોંધવામાં આવે છે ? આ વ્યવહારો આમનોંધ સાથે બતાવો. 7
- 2 (અ) ‘પડતર અંકુશ અને પડતર ઘટાડો’ સમજાવો અને તફાવત જણાવો. 7

અથવા

- (અ) એક કંપની તેના માલના એક ઘટક માટે આર્થિક વરદી જથ્થાની (EOQ) નીતિ અપનાવે છે. જે અંગેની વિગતો નીચે મુજબ છે :

એકમદીઠ ખરીદ કિંમત ..... રૂ. 500

દરેક ઓર્ડર મૂકવાનો ખર્ચ ..... રૂ. 200

એકમદીઠ વાર્ષિક માલસામાન વહન કરવાનો ખર્ચ, તેની ખરીદ કિંમતના 20% છે. માલસામાન સંગ્રહ ખર્ચ અને ઓર્ડર મૂકવાનો કુલ વાર્ષિક ખર્ચ રૂ. 6,000 છે.

જો કંપની એકસાથે 300 એકમોનો ઓર્ડર આપે તો, એકમની કિંમતના 2% જેટલો વટાવ મળવાનો પ્રસ્તાવ મળ્યો છે, તમારે :

- (1) આર્થિક વરદી જથ્થાની ગણતરી કરવાની છે.
- (2) વટાવનો પ્રસ્તાવ સ્વીકારવો જોઈએ કે નહીં ? સલાહ આપો.
- (3) કંપનીને જરૂરી એકમોના એક જ ઓર્ડર માટે જો 10% વટાવ આપવાનો પ્રસ્તાવ મળે તો તમારી સલાહમાં ફેર પડશે ?

(બ) ઉદાહરણ સાથે આર્થિક વરદી જથ્થાનું મોડેલ સમજાવો.

7

અથવા

(બ) X કંપની લિ. નવી પેદાશના ઉત્પાદન માટે 90% અધ્યયન વક્રના ઉપયોગની અપેક્ષા રાખે છે. પ્રથમ એકમની પડતરમાં માલસામાન રૂ. 4,000; રૂ. 2,000 ચલિત શિરોપરી ખર્ચા, અને 600 મજૂર કલાકો વપરાશે. કલાકદીઠ મજૂરી ખર્ચ રૂ. 10 છે. આ કંપનીને 8 એકમો અંગે ઓર્ડર મળે છે. કંપનીની નીતિ કુલ ચલિત પડતર પર 25% નફો કમાવવાનો છે. તમને 8 એકમો અંગે દર્શાવવાની વેચાણ કિંમત નક્કી કરવાનું કહેવામાં આવે છે.

7

3 ઝંકાર લિમિટેડ બે પેદાશો X અને Y બનાવે છે. બંને પેદાશોનું એક જ પ્રકારના યંત્ર દ્વારા અને એક જ પ્રકારની પ્રક્રિયાના આધારે ઉત્પાદન કરે છે. આ બંનેની વિગતવાર માહિતી નીચે મુજબ છે :

14

વિગત	X	Y
ઉત્પાદનના એકમો	15,000	10,000
યાંત્રિક કલાકો (એકમદીઠ)	6	3
પ્રત્યક્ષ મજૂરી કલાકો (એકમદીઠ)	3	5
ખરીદીના ઓર્ડરની સંખ્યા	100	50
ગોઠવણીની સંખ્યા	300	100
એકમદીઠ માલસામાન ખર્ચ	રૂ. 100	રૂ. 200
એકમદીઠ મજૂરી ખર્ચ	રૂ. 60	રૂ. 100

જુદી જુદી પ્રવૃત્તિઓની પડતર નીચે મુજબ છે :

વિગત	રૂ.
જથ્થા આધારિત	3,50,000
યાંત્રિક પ્રવૃત્તિ આધારિત	9,60,000
ખરીદી ઓર્ડર આધારિત	90,000
ગોઠવણીની સંખ્યા આધારિત	1,20,000
	15,20,000

પરોક્ષ ખર્ચા પ્રત્યક્ષ મજૂરીના કલાકો પર આધારિત છે.

એકમદીઠ અને કુલ પડતરનું પત્રક પ્રણાલિકાગત પદ્ધતિએ અને પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિએ તૈયાર કરો.

અથવા

- 3 (અ) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિ એટલે શું ? તેના લાભો અને મર્યાદાઓ 7
ચર્ચો.
- (બ) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિ એ પ્રણાલિકાગત પડતર પદ્ધતિ કરતાં 7
કઈ રીતે જુદી છે ? સમજાવો.
- 4 આકાશ કંપની લિમિટેડને 2000 સ્ટીલની ખુરશીઓ બનાવીને મોકલી આપવાની 14
દરખાસ્ત મળેલ છે. કંપનીનો યુનિટ નંબર-3 ખુરશી બનાવવા અંગે પૂરેપૂરી
ક્ષમતા ધરાવે છે પરંતુ આ દરખાસ્ત સ્વીકારવામાં આવે તો રૂ. 8,00,000નું
સ્થિર રોકાણ અને વેચાણ મૂલ્યના 25% લેખે કાર્યશીલ મૂડીની જરૂરિયાત પડશે.
પડતરનો અદાજ નીચે મુજબ મેળવેલ છે :
કાચો માલ - 22000 કિલોગ્રામ, કિલોદીઠ રૂ. 20 લેખે
સીધી મજૂરી - 2000 કલાક, કલાકદીઠ રૂ. 10 લેખે

ચલિત પરોક્ષ ખર્ચા :

કારખાના - મજૂર કલાકદીઠ રૂ. 15 લેખે

વેચાણ વિતરણ ખર્ચ - રૂ. 40,000

સ્થિર શિરોપરી ખર્ચા :

કારખાનાના - રૂ. 20,000

વેચાણ વિતરણ ખર્ચ - રૂ. 90,000

નીચેના સંજોગોમાં ખુરશીની કિંમત નક્કી કરતાં પત્રક તૈયાર કરો :

- (અ) કુલ પડતર પદ્ધતિ કે જેમાં (i) કુલ પડતરના 30% લેખે નફો હોય ત્યારે
અને (ii) વેચાણ કિંમત પર 20% નફો હોય ત્યારે.
- (બ) રૂપાંતર પડતર પદ્ધતિ કે જેમાં રૂપાંતર પડતરના 200% નફો હોય.
- (ક) સીમાંત પડતર પદ્ધતિ કે જેમાં નફા-જથ્થા ગુણોત્તર 35% હોય.
- (ડ) રોકાણ પર વળતર પદ્ધતિ કે જેમાં રોકાયેલી મૂડી પર 20% વળતર અપેક્ષિત હોય.

અથવા

- 4 (અ) નવી પેદાશ અંગે કિંમત નિર્ધારણની વ્યૂહરચના સમજાવો. 7
- (બ) કિંમત નિર્ધારણની વિવિધ પદ્ધતિઓ ચર્ચો. 7
- 5 યોગ્ય વિકલ્પની પસંદગી કરો : (ગમે તે સાત) 14
- (1) નીચેના પૈકી કયું ખાતું પડતરની ખાતાવહીને સ્વયં સંચાલિત બનાવે છે ?
- (A) પડતર ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતું
- (B) પરોક્ષ ખર્ચ હવાલા ખાતું
- (C) પડતરનું નફા-નુકસાન ખાતું

- (2) બિન સંકલિત અને સંકલિત પદ્ધતિ હેઠળ ચૂકવેલ પ્રત્યક્ષ મજૂરી કયા ખાતે જમા થશે ?
- (A) અનુક્રમે સામાન્ય ખાતાવહી હવાલા ખાતે અને બેન્ક ખાતે
- (B) અનુક્રમે બેન્ક અને સામાન્ય ખાતાવહી હવાલા ખાતે
- (C) ફક્ત બેન્ક ખાતે
- (3) હડતાળ પર ગયેલ કામદારોને ચૂકવેલી મજૂરી નીચેના પૈકી કયા ખાતે ઉધારવામાં આવે છે ?
- (A) પડતરના નફાનુકસાન ખાતે
- (B) પડતર ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતે
- (C) કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ ખાતે
- (4) માલસામગ્રી અંકુશની પદ્ધતિમાં નીચેના પૈકી કઈ બાબતનો સમાવેશ થતો નથી ?
- (A) માલસામાન અંકુશની એ.બી.સી. પદ્ધતિ
- (B) માલસામગ્રીના જથ્થાની વિવિધ સપાટીઓ નક્કી કરવી
- (C) ઉપરના પૈકી એકેય નહીં
- (5) નીચેના પૈકી કઈ પડતરને અધ્યયન વક્રની અસર થાય છે ?
- (A) પ્રત્યક્ષ મજૂરી
- (B) ઉત્પાદન પડતર
- (C) ઉપરના બધા જ
- (6) નીચેનામાંથી કયું પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિની પરિભાષા નથી ?
- (A) પડતર કેન્દ્રો
- (B) પડતર ચાલકો
- (C) MRP

(7) કુલ પડતર વત્તા કિંમત નિર્ધારણ એટલે -

(A) પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ પડતર

(B) સ્થિર અને ચલિત પડતર

(C) ઉપરના બધા

(8) નીચેનામાંથી કયું પડતર ચાલક રવાનગી પડતર માટે વધુ યોગ્ય છે ?

(A) ખરીદ ઓર્ડરની સંખ્યા

(B) યંત્ર કલાકો

(C) માલસોંપણીની સંખ્યા

(9) એક કંપનીએ નીચે પ્રમાણે માહિતી આપી છે :

સ્થિર મિલકતોમાં રોકાણ રૂ. 5,00,000, ચાલુ મિલકતોમાં રોકાણ
રૂ. 2,50,000, ઇન્વિટી શેરમૂડી રૂ. 6,00,000, ચાલુ જવાબદારીઓ
રૂ. 1,50,000, 2,50,000 એકમો માટે કુલ ઉત્પાદન પડતર
રૂ. 25,00,000

કંપનીને રોકાણ પર 30% વળતર મેળવવું છે. એકમદીઠ વેચાણ કિંમત
કેટલી હશે ?

(A) રૂ. 10.90

(B) રૂ. 13

(C) રૂ. 10.72

ENGLISH VERSION

- 1 The following is the General Ledger Adjustment Account 14
in the Cost ledger of a company :

Dr. **Cr.**

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Costing Profit and Loss Account	3,00,000	By Opening Balance Materials 35,000	
Closing Balances :		Work-in-	
Materials 36,500		progress 20,000	
Work in		Finished	
Progress 25,000		Goods 10,000	65,000
Finished		Purchase of	
Goods 12,500	74,000	Materials	50,000
		Factory Overheads	37,000
		Administration	
		Overheads	10,000
		Selling and	
		distribution	
		Overheads	20,000
		Wages :	
		Direct 60,000	
		Indirect 29,500	
		Idle time 1,500	
		Admini-	
		stration 14,500	
		Selling	
		Commission 26,250	1,31,750
		Costing Profit and	
		Loss Account-Profit	60,250
	3,74,000		3,74,000

Additional Information :

(1) Stores issued to production :

Direct Materials .....Rs. 42,500

Sundry Materials .....Rs. 5,000

(2) Normal loss of materials.....Rs. 1,000

(3) Overhead Absorption :

Factory expenses 120% of direct wages

Administration expenses .....Rs. 25,000

Selling expenses .....Rs. 45,000

From the above information prepare necessary accounts in the cost ledger and find out profit or loss, and trial balance.

OR

1	(a) Distinguish between Integrated and Non-integrated Accounting System.	7
	(b) Which types of material related transaction are recorded in Stores Ledger Control Account ? Show these transaction with journal entries.	7
2	(a) Explain and distinguish 'Cost Control' and 'Cost Reduction'.	7

OR

(a)	A Company Ltd. follows EOQ policy for one of its components. The details of which are as under :	7

Purchase price per unit.....Rs. 500

Cost of an order .....Rs. 200

Annual carrying cost of one unit in inventory is 20% of its purchase price. Total cost of inventory and ordering per annum is Rs.6,000.

The company has been offered a discount of 2% on the price of a component, provided that lot size is 300 components at a time. You are required to :

- (i) Compute EOQ
- (ii) Discount offer should be accepted or not ? Advise.
- (iii) Would your advise differ, if company is offered 10% discount on a single order of its requirement ?

(b) Explain EOQ model with illustration. 7

OR

(b) X Co. Ltd. anticipates that 90% learning curve will apply to the production of a new item. The first item will cost Rs. 4,000 in material. Rs. 2,000 variable overheads and will take 600 hours. Per hour labour cost is Rs. 10. This company has received an order of 8 items. The company is of the policy to earn 25% profit on total variable cost. 7

You are asked to determine selling price to be quoted for an order of 8 items.

3 Zankar Limited manufactures two products : X and Y. **14**
Both products are produced with the help of same machinery and similar processes. The detailed information about both are as follows :

Particulars	X	Y
Units Produced	15,000	10,000
Machine hours (per unit)	6	3
Direct labour hours (per unit)	3	5
No. of purchase orders	100	50
No. of set-ups	300	100
Material cost per unit	Rs. 100	Rs. 200
Labour cost per unit	Rs. 60	Rs. 100

The costs of various activities are as follows :

Particulars	Rs.
Related to volume	3,50,000
Related to machine activity	9,60,000
Related to purchase order	90,000
Related to no. of setting up	1,20,000
	15,20,000

Overheads are based on direct labour hours.

Prepare cost statement showing per unit cost and total cost by conventional method and under Activity Base Costing method.

OR

- 3 (a) What is Activity Based Costing ? Discuss advantages and limitations of it. 7
- (b) How Activity Based Costing is different than Traditional Costing ? Explain. 7
- 4 Akash Co. Ltd. received an enquiry for the supply of 2000 units of steel chairs. Capacity exists for the manufacture of chairs on company's unit no. 3 but a fixed investment of Rs. 8,00,000 and working capital to the extent of 25% of sale value will be required if the job is undertaken. 14

The costs are estimated as follows :

Raw materials : 22000 kg at Rs. 20 per kg.

Direct wages : 2000 hours at Rs. 10 per hour

Variable Overheads :

Factory : Rs. 15 per labour hour

Selling and distribution – Rs. 40,000

Fixed Overheads :

Factory – Rs. 20,000

Selling and distribution – Rs. 90,000

Prepare a statement showing the price to be fixed under the following situations :

- (a) Full cost method using (i) 30% profit on the total cost and (ii) 20% profit on sales.
- (b) Conversion cost method, 200% conversion cost as profit.
- (c) Marginal cost method assuming a profit volume ratio of 35%.
- (d) Return on investment method with an expected return of 20% on capital employed.

OR

4	(a) Explain pricing strategy for new product.	7
	(b) Discuss different methods of pricing.	7

- (1) Which of the following accounts make the cost ledger self balancing ?
  - (A) Cost Ledger Control Account
  - (B) Overhead Adjustment Account
  - (C) Costing Profit and Loss Account
- (2) Under non-integrated and integrated system, which account will be credited for payment of direct wages?
  - (A) General Ledger Control Account and Bank Account respectively
  - (B) Bank and General Ledger Control Account respectively
  - (C) Only Bank Account
- (3) To which account are the wages paid to workers who had gone on strike debited ?
  - (A) Costing P&L A/c.
  - (B) Cost Ledger Control A/c.
  - (C) Factory Overhead A/c.
- (4) Which of the following matters are not included in inventory control system ?
  - (A) ABC system of inventory control
  - (B) Fixing various Quantity levels of inventory
  - (C) None of the above

- (5) Which of the following cost is/are affected by learning curve ?
- (A) Direct wages
  - (B) Cost of Production
  - (C) All of the above
- (6) Which of the following is not terminology of Activity based costing ?
- (A) Cost Pool
  - (B) Cost Drivers
  - (C) MRP
- (7) Total cost plus pricing means :
- (A) Direct and Indirect Cost
  - (B) Fixed and Variable Cost
  - (C) All of the above
- (8) Which of the following is most appropriate cost driver for dispatch costs ?
- (A) No. of purchase orders
  - (B) Machine hours
  - (C) No. of deliveries

(9) A company has provided following information :

Investment in fixed assets Rs. 5,00,000, in current assets Rs.2,50,000, equity capital Rs. 6,00,000, Current Liabilities Rs. 1,50,000. Total production cost Rs. 25,00,000 for 2,50,000 units Company wants to earn 30% return on total investment. What will be selling price per unit ?

(A) Rs. 10.90

(B) Rs. 13

(C) Rs. 10.72
